

Dozór elektroniczny – zarys problematyki

1. Uwagi ogólne

Problematykę dozoru elektronicznego uregulowała ustawa z dnia 7 września 2007 r. o wykonywaniu kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego¹. Określiła ona cztery podstawowe warunki i tryb: 1) odbywania przez skazanego kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym, 2) orzekania o udzieleniu skazanemu zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności, 3) organizowania i kontrolowania wykonywania kary pozbawienia wolności, 4) nadzoru nad wykonywaniem kary pozbawienia wolności – w systemie dozoru elektronicznego. Ustawa obowiązuje na czas ściśle określony, tj. od 1 września 2009 r. do 31 sierpnia 2014 r. Niektóre przepisy (art. 2, 3, 4, 59, 62 i 69) weszły w życie już z dniem ogłoszenia treści ustawy, tj. 18 października 2007 r.

Zgodnie z supozycją ustawodawcy system dozoru elektronicznego został uznany jako jeden z systemów wykonywania kary pozbawienia wolności, polegający na kontrolowaniu zachowania skazanego przebywającego poza zakładem karnym². Zaletą tego systemu jest brak kontaktu skazanego z innymi skazanymi, jak to ma miejsce w warunkach zakładu karnego. Wykonywanie przez skazanego nałożonych na niego przez sąd penitencjarny obowiązków podlega wprawdzie ścisłej kontroli, lecz ma na celu wychowawcze oddziaływanie, które w określonych warunkach nieporównywalnie bardziej sprzyja zapobieganiu powrotowi do przestępstwa lub przestępstwa skarbowego. Nie bez znaczenia jest także i to, że dozorem tym objętych może zostać tysiące osób skazanych na karę pozbawienia wolności w rozmiarze nieprzekraczającym sześciu miesięcy, a więc w sumie za drobne przestępstwa i najczęściej wobec osób o niewielkim jeszcze stopniu demoralizacji. Przepisy ustawy mają zastosowanie również do tych skazanych, w stosunku do których orzeczono zastępczą karę pozbawienia wolności za przestępstwo lub przestępstwo skarbowe. Można je stosować odpowiednio także do skazanego na karę pozbawienia wolności nieprzekraczającą roku, jeśli czas pozostały do odbycia tej kary nie przekracza sześciu miesięcy, mając przede wszystkim na względzie dotychczasowe zachowanie skaza-

¹ Tekst jedn. Dz. U. z 2008 r., Nr 172, poz. 1069 z późn. zm.

² Zob. szerzej o samej ustawie A. W a ż n y, Charakterystyka ustawy o dozorcze elektronicznym, DP 2008, nr 1.

nego w czasie odbywania kary, które uzasadnia przekonanie, że w czasie pobytu poza zakładem karnym będzie on przestrzegał porządku prawnego, a w szczególności nie popełni ponownie przestępstwa lub przestępstwa skarbowego. Ustawa wyłączyła natomiast możliwość udzielenia zezwolenia na odbycie kary w systemie dozoru elektronicznego w stosunku do skazanego za umyślnie popełnione przestępstwo lub przestępstwo skarbowe na karę pozbawienia wolności, który był już uprzednio skazany na taką karę, chyba że istnieją warunki do wydania wyroku łącznego. Powyższe zasady stosuje się odpowiednio do sumy dwóch lub więcej niepodlegających łączeniu kar pozbawienia wolności, które skazany ma odbywać kolejno. Organem decydującym o udzieleniu zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego jest sąd penitencjarny.

2. Środki kontroli i metoda jej przeprowadzania

Kontrolowanie zachowania skazanego odbywa się przy użyciu odpowiednich środków technicznych, które oprócz spełnienia wymagań zasadniczych określonych w art. 153 ustawy z dnia 16 lipca 2004 r. – Prawo telekomunikacyjne³ oraz zapewniania funkcjonowania systemu zgodnie z przepisami ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych⁴, powinny zapewniać komunikację bezprzewodową: 1) między nadajnikiem a stacjonarnym urządzeniem monitorującym w typowym środowisku mieszkalnym, przy czym pożądanym jest maksymalny zasięg urządzenia do 200 m, 2) między nadajnikiem a przenośnym urządzeniem monitorującym w terenie otwartym i zabudowanym, w zabudowie wielkomiejskiej, w środkach komunikacji publicznej oraz w typowych, występujących na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej halach sportowych i na stadionach piłkarskich, na całym terenie tych obiektów, który powinien być regulowany w promieniu do 200 m (± 20 m). Należy podkreślić, że przekazywanie danych powinno odbywać się przez wymianę danych elektronicznych (EDI), w sposób zapewniający bezpieczeństwo i poufność tych danych, zgodnie z Umową w sprawie europejskiego modelu wymiany danych elektronicznych. Kwestię tę reguluje rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 27 lutego 2009 r. w sprawie szczegółowych warunków technicznych urządzeń wchodzących w skład środków technicznych w systemie dozoru elektronicznego, a także sposobu organizowania tych urządzeń w system oraz sposobu przekazywania danych wewnątrz tego systemu⁵. Do wskazanych urządzeń należy zaliczyć: nadajnik, elektroniczne urządzenie rejestrujące i centralę monitorowania.

---

³ Dz. U. Nr 171, poz. 1800 z późn. zm.

⁴ Dz. U. z 2002 r., Nr 101, poz. 926 z późn. zm.

⁵ Dz. U. Nr 45, poz. 369.

Nadajnikiem jest urządzenie radiowe, wytwarzające energię wielkiej częstotliwości dla potrzeb radiokomunikacji, zakładane na rękę lub nogę skazanego, wysyłające sygnały odbierane przez elektroniczne urządzenia rejestrujące lub centralę monitorowania, biorące udział w identyfikowaniu aktualnego miejsca pobytu skazanego. Nadajnik powinien mieć indywidualne, jednoznaczne, widoczne oznaczenie oraz wysyłać sygnał radiowy umożliwiający jego identyfikację przez każde stacjonarne urządzenie monitorujące i przez każde przenośne urządzenie monitorujące, sygnalizować każdy przypadek, gdy przy nim manipulowano, w tym przede wszystkim, gdy usunięto go z miejsca, w którym został umieszczony, lub otwarto jego obudowę, a także wyczerpanie się jego wewnętrznego źródła zasilania.

Wyróżnić można dwa rodzaje urządzeń rejestrujących, a mianowicie są to stacjonarne i przenośne urządzenia monitorujące.

Pierwsze (stacjonarne) to urządzenie radiowe, rejestrujące sygnały wysyłane przez pozostający w zasięgu monitorowania nadajnik i przekazujące je do centrali monitorowania, instalowane na stałe w miejscu stałego pobytu skazanego lub w innym miejscu wskazanym przez sąd penitencjarny, umożliwiające komunikację telefoniczną między skazanym a organami postępowania wykonawczego w czasie przebywania skazanego w tym miejscu. Stacjonarne urządzenie monitorujące powinno: 1) mieć indywidualne, jednoznaczne, widoczne oznaczenie oraz odbierać sygnały radiowe umożliwiające identyfikację nadajnika pozostającego w jego zasięgu monitorowania, a także zapisywać zdarzenia podlegające rejestracji; 2) umożliwiać regulację zasięgu monitorowania w sposób zapewniający ograniczenie tego zasięgu ściśle do miejsca monitorowania; 3) identyfikować każdy nadajnik pozostający w jego zasięgu monitorowania oraz rejestrować każdy przypadek, gdy manipulowano przy tym urządzeniu lub przy nadajniku pozostającym w jego zasięgu monitorowania, a także zapisywać wszelkie inne zdarzenia podlegające rejestracji; zapisy dotyczące zdarzeń podlegających rejestracji powinny być przechowywane w pamięci stacjonarnego urządzenia monitorującego przez co najmniej 72 godziny, przy czym czas stosowany przez stacjonarne urządzenie monitorujące powinien być zsynchronizowany z czasem stosowanym przez centralę monitorowania; 4) być wyposażone w pamięć zdolną przyjmować i przechowywać informacje przesyłane za pośrednictwem publicznej sieci teleinformatycznej przez upoważniony podmiot dozoru; 5) być wyposażone w interfejs umożliwiający odczyt i przekazanie danych dotyczących zdarzeń podlegających rejestracji, a także sygnałów o odczytaniu wiadomości, do centrali monitorowania również wtedy, gdy w miejscu monitorowania nie ma, na stałe lub czasowo, dostępu do jakiegokolwiek publicznej sieci teleinformatycznej; 6) przekazywać w czasie rzeczywistym dane dotyczące zdarzeń podlegających rejestracji, a także sygnały o odczytaniu wiadomości, do centrali monitorowania za pośrednictwem publicznej sieci telein-

formatycznej, w tym przede wszystkim publicznej sieci telefonicznej (stacjonarnej lub ruchomej).

Drugie natomiast (przenośne) to urządzenie stosowane przez sądowych kuratorów zawodowych, pracowników upoważnionego podmiotu dozoru oraz przez osobę, do której skazanemu zakazano się zbliżyć, zawierające odbiornik radiowy, rejestrujące sygnały wysyłane przez pozostający w zasięgu monitorowania nadajnik, przechowujące uzyskane informacje o przestrzeganiu przez skazanego nałożonego na niego przez sąd penitencjarny obowiązku pozostawania w miejscu stałego pobytu lub w innym wskazanym miejscu w wyznaczonym czasie, jak również obowiązku powstrzymania się od przebywania w określonych miejscach lub zakazu zbliżania się do określonej osoby, wyposażone w interfejs, w rozumieniu ustawy z dnia 16 lipca 2004 r. – Prawo telekomunikacyjne⁶, pozwalający na przekazanie tych informacji do centrali monitorowania, biorące udział w identyfikowaniu aktualnego miejsca pobytu skazanego. Przez interfejs należy rozumieć układ elektryczny, elektroniczny lub optyczny, z oprogramowaniem lub bez oprogramowania, umożliwiający łączenie, współpracę i wymianę sygnałów o określonej postaci między urządzeniami połączonymi za jego pośrednictwem zgodnie z odpowiednią specyfikacją techniczną. Wskazana ustawa wyróżnia interfejs programu aplikacyjnego, którym jest oprogramowanie umożliwiający łączenie, współpracę, wymianę informacji między aplikacjami dostarczonymi przez nadawców lub dostawców usług a urządzeniami telewizji cyfrowej służącymi do przekazywania cyfrowych sygnałów umożliwiających świadczenie usług telewizyjnych lub radiowych, oraz interfejs radiowy, umożliwiający połączenie drogą radiową, współpracę i wymianę informacji między urządzeniami radiowymi. Przenośne urządzenie monitorujące może być stosowane zamiast lub obok stacjonarnego urządzenia monitorującego. Przenośne urządzenie monitorujące powinno: 1) mieć indywidualne, jednoznaczne, widoczne oznaczenie oraz odbierać sygnały radiowe umożliwiające identyfikację nadajnika pozostającego w jego zasięgu monitorowania, a także zapisywać zdarzenia podlegające rejestracji, 2) umożliwiać regulację zasięgu monitorowania przenośnego urządzenia monitorującego w celu dostosowania go do warunków określonych przez sąd penitencjarny w orzeczeniu o zastosowaniu wobec skazanego zakazu zbliżania się do określonej osoby, za zgodą tej osoby, lub obowiązku przebywania we wskazanym miejscu w wyznaczonym czasie zgodnie ze wskazanymi wymaganiami, 3) mieć rozmiary i wagę umożliwiające łatwe przenoszenie go w kieszeni, przy pasku lub w torbie podręcznej, 4) identyfikować każdy nadajnik pozostający w jego zasięgu monitorowania oraz rejestrować każdy przypadek, gdy przy tym nadajniku manipulowano, a także zapisywać wszelkie inne zdarzenia podle-

---

⁶ Dz. U. Nr 171, poz. 1800 z późn. zm.

gające rejestracji, 5) przechowywać w pamięci zapisy dotyczące zdarzeń podlegających rejestracji przez co najmniej 24 godziny, 6) automatycznie synchronizować stosowany przez siebie czas z czasem stosowanym przez centralę monitorowania, 7) przechowywać w pamięci wszelkie zgromadzone dane w przypadku wyczerpania się jego wewnętrznego źródła zasilania, 8) sygnalizować za pomocą dźwięku i światła pojawienie się nadajnika w jego zasięgu monitorowania, 9) być wyposażone w interfejs umożliwiający odczyt i przekazanie danych dotyczących zdarzeń podlegających rejestracji, a także sygnałów o odczytaniu wiadomości do centrali monitorowania za pośrednictwem publicznej sieci teleinformatycznej.

Ostatnim z wymienionych urządzeń jest centrala monitorowania, którą stanowi prowadzone przez upoważniony podmiot dozoru centrum komputerowe wyposażone w narzędzia do przetwarzania danych osobowych, w rozumieniu ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych⁷, do rejestrowania, gromadzenia, odtwarzania, przechowywania, zabezpieczenia i przekazywania uprawnionym organom informacji odnoszących się do przestrzegania przez skazanego nałożonego na niego przez sąd penitencjarny obowiązku pozostawania w miejscu stałego pobytu lub w innym wskazanym miejscu w wyznaczonym czasie, jak również obowiązku powstrzymania się od przebywania w określonych miejscach lub zakazu zbliżania się do określonej osoby. Centrala monitorowania powinna być obsługiwana przez system informatyczny służący do rejestrowania, gromadzenia, przetwarzania, odtwarzania, przechowywania, zabezpieczenia i przekazywania uprawnionym organom informacji odnoszących się do przestrzegania przez skazanego obowiązku pozostawania w miejscu stałego pobytu lub w innym wskazanym miejscu w wyznaczonym czasie. Do zabezpieczenia danych osobowych w niej zgromadzonych stosuje się przepisy o ochronie danych osobowych wydanych na podstawie art. 39a ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych. Dopuszcza się funkcjonowanie jednej lub kilku centrali monitorowania, każdej dla osobnego obszaru wydzielonego z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. System informatyczny centrali monitorowania powinien: 1) przyjmować, w drodze elektronicznej transmisji danych w czasie rzeczywistym, dane dotyczące zdarzeń podlegających rejestracji, pochodzące ze stacjonarnych urządzeń monitorujących oraz przenośnych urządzeń monitorujących, które powinny być przekazywane do systemu informatycznego centrali monitorowania w czasie rzeczywistym za pośrednictwem sieci teleinformatycznej; 2) być wyposażony w interfejs umożliwiający przyjęcie i odczyt danych dotyczących zdarzeń podlegających rejestracji, a także sygnałów o odczytaniu wiadomości, do terminala sędziego penitencjarnego lub sądowego kuratora zawodowego również

---

⁷ Dz. U. z 2002 r., Nr 101, poz. 926 z późn. zm.

wtedy, gdy w miejscu monitorowania nie ma, na stałe lub czasowo, dostępu do sieci teleinformatycznej; 3) pozwalać na automatyczny odczyt danych w celu określenia, czy zapisane zdarzenie podlegające rejestracji narusza warunki określone w postanowieniu o zezwoleniu na odbycie kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego, a następnie niezwłocznie przekazywać tak uzyskaną informację o naruszeniu tych warunków do terminali sędziego penitencjarnego i sądowego kuratora zawodowego, za pośrednictwem sieci teleinformatycznej, w tym publicznej sieci teleinformatycznej, nie wyłączając publicznej sieci telefonicznej (stacjonarnej lub ruchomej), a w razie braku takiej możliwości – w inny sposób gwarantujący szybkie przekazanie informacji; 4) umożliwiać przesyłanie informacji do stacjonarnego urzędu monitorującego za pośrednictwem publicznej sieci telekomunikacyjnej, w tym przede wszystkim publicznej sieci telefonicznej (stacjonarnej lub ruchomej).

Należy uznać, że właściwe wykonanie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego wymaga zapewnienia odpowiedniego zasięgu monitorowania, przez który rozumie się największą odległość, z jakiej elektroniczne urządzenie rejestrujące jest w stanie odebrać i zarejestrować sygnał radiowy wysyłany przez nadajnik.

Kontrolowanie zachowania skazanego dotyczy przestrzegania przez skazanego nałożonego na niego przez sąd penitencjarny obowiązku pozostawania w miejscu stałego pobytu lub w innym wskazanym miejscu w wyznaczonym czasie, jak również obowiązku powstrzymania się od przebywania w określonych miejscach lub zakazu zbliżania się do określonej osoby. Stwierdzić trzeba, że naruszenie obowiązku zbliżania się do określonej osoby nastąpi jedynie wówczas, jeżeli monitorowany znajdzie się w miejscu, w którym nie ma prawa przebywać. Nie można natomiast zaliczyć do naruszenia określonego obowiązku przypadku, gdy osoba objęta ochroną będzie poruszała się w uprawnionym obszarze skazanego (np. wejdzie do sklepu). Sytuacja jednakże niekoniecznie musi być w każdym przypadku całkowicie jednoznaczna. Mianowicie, jeżeli dozorowany wejdzie do sklepu, w którym znajduje się osoba przed nim chroniona, wówczas powinien natychmiast sklep opuścić. W przypadku odwrotnym, to znaczy wówczas, kiedy znajduje się w sklepie, do którego wchodzi określona osoba, może bez narażenia się na zarzut naruszenia warunków dozoru dokonać zaplanowanych zakupów, a następnie bez zbędnej zwłoki oraz nawiązywania kontaktu wzrokowego i słownego z tą osobą sklep ten opuścić. Oczywiście na razie są to sytuacje hipotetyczne, gdyż codzienna praktyka – po faktycznym rozpoczęciu działania tego systemu – może przynieść zupełnie nowe i nieprzewidziane przez ustawodawcę problemy, które na bieżąco trzeba będzie rozwiązywać.

3. Upoważniony podmiot dozoru

Czynności materialno-techniczne związane z kontrolą zachowania skazanego w czasie odbywania kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego przy użyciu środków technicznych powierzane będą upoważnionemu podmiotowi dozoru. Wspieranie oraz powierzanie określonych czynności może nastąpić na zasadach i w trybie wynikających z ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o partnerstwie publiczno-prywatnym⁸. Partnerem prywatnym jest podmiot będący przedsiębiorcą, w tym zagranicznym. Wyboru partnera prywatnego jako usługodawcy dokonuje się, stosując przepisy ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych⁹. Przez usługę należy rozumieć wszelkie świadczenia, których przedmiotem nie są roboty budowlane lub dostawy, a są usługami wymienionymi w załączniku II do dyrektywy 2004/18/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 31 marca 2004 r. w sprawie koordynacji procedur udzielania zamówień publicznych na roboty budowlane, dostawy i usługi lub w załącznikach XVII A i XVII B do dyrektywy 2004/17/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 31 marca 2004 r. koordynującej procedury udzielania zamówień przez podmioty działające w sektorach gospodarki wodnej, energetyki, transportu i usług pocztowych. Umowa o wspieranie lub powierzenie zadania publicznego może być zawarta na czas realizacji zadania lub na czas określony.

Upoważnionym podmiotem dozoru może być instytucja państwowa, przedsiębiorca lub podmiot zagraniczny mający siedzibę w Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli jest przedsiębiorcą w rozumieniu prawa kraju rejestracji i spełnia warunki do wykonywania w Rzeczypospolitej Polskiej działalności gospodarczej, który może wykonywać działalność gospodarczą polegającą na wykonywaniu czynności materialno-technicznych związanych z kontrolą nałożonego na skazanego przez sąd penitencjarny obowiązku pozostawania w miejscu stałego pobytu lub w innym wskazanym miejscu w wyznaczonym czasie, jak również obowiązku powstrzymania się od przebywania w określonych miejscach lub zakazu zbliżania się do określonej osoby, a także na rejestracji przypadków naruszenia tych obowiązków lub zakazu. Wyboru upoważnionego podmiotu dozoru dokonuje Minister Sprawiedliwości w trybie określonym w ustawie o partnerstwie publiczno-prywatnym lub w trybie określonym przez niego w wydanych przepisach wykonawczych. Wynika z nich, że Minister Sprawiedliwości może określić (fakultatywnie), czego dotychczas tego nie uczynił, w drodze rozporządzenia, tryb wyboru upoważnionego podmiotu dozoru, jego minimalne wymagania kapitałowe oraz inne warunki, które powinien spełniać ten podmiot, mając na uwa-

---

⁸ Dz. U. z 2009 r., Nr 19, poz. 100.

⁹ Dz. U. z 2007 r., Nr 223, poz. 1655 z późn. zm.

dze konieczność zapewnienia prawidłowego wykonywania kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego.

W zakresie nieuregulowanym w ustawie o wykonywaniu kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego do wykonywania kary pozbawienia wolności w tym systemie odpowiednie zastosowanie będą miały przepisy ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy¹⁰, z wyjątkiem przepisów art. 17, art. 169 § 2 i 4, art. 170 § 2 i art. 172 § 2 k.k.w. oraz przepisów tego kodeksu dotyczących wykonywania kary pozbawienia wolności w zakładach karnych. Do skazanego, wobec którego wykonywana jest kara pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego, nie mają zastosowania przepisy o warunkowym zwolnieniu, zawartych w ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny¹¹.

Skazany ma obowiązek zgłoszenia upoważnionemu podmiotowi dozoru – jącemu gotowości do zainstalowania elektronicznego urządzenia rejestrującego lub założenia nadajnika, w terminie i w sposób określony przez sąd penitencjarny. Termin nie może być dłuższy niż 24 godziny od ogłoszenia lub doręczenia skazanemu postanowienia o udzieleniu zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego, w przypadku określonym w art. 6 ust. 1, albo od zwolnienia skazanego z zakładu karnego, w przypadku określonym w art. 6 ust. 2. Upoważniony podmiot dozoru ma obowiązek rejestracji zgłoszenia oraz zainstalowania elektronicznego urządzenia rejestrującego lub założenia skazanemu nadajnika niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie 3 dni od dnia zgłoszenia przez skazanego gotowości do zainstalowania elektronicznego urządzenia rejestrującego lub założenia nadajnika. W przypadku niezgłoszenia przez skazanego tego rodzaju gotowości, albo o uchylaniu się skazanego od niezwłocznego zainstalowania przez upoważniony podmiot dozoru elektronicznego urządzenia rejestrującego lub od założenia nadajnika, upoważniony podmiot dozoru ma obowiązek niezwłocznego i równoczesnego poinformowania o tym fakcie sądowego kuratora zawodowego oraz sędziego penitencjarnego. Określenie „niezwłoczne” należy w tym przypadku rozumieć jako bez zbędnej zwłoki, natychmiastowe. Obowiązek natychmiastowego zawiadomienia tych osób ma na celu spowodowanie przez nie niezwłocznego ustalenia przyczyny zaniechania przez skazanego wykonania nałożonego na niego obowiązku i – w razie potrzeby – podjęcia natychmiastowych działań przewidzianych prawem. Może okazać się też, że zaniechanie nastąpiło z przyczyny przez skazanego niezawinionej (np. poważna choroba). Sankcją za zawinione niezachowanie wyznaczonego terminu do zgłoszenia gotowości albo uchylania się od niezwłocznego zainstalowania

---

¹⁰ Dz. U. Nr 90, poz. 557 z późn. zm.

¹¹ Dz. U. Nr 88, poz. 553 z późn. zm.

urządzenia rejestrującego lub od założenia nadajnika, może być niezwłoczne uchylene przez sąd penitencjarny zezwolenia na odbycie przez skazanego kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego i jednocześnie nakazanie doprowadzenia go do zakładu karnego. W takiej sytuacji koszty doprowadzenia obciążają skazanego, pod warunkiem jednak, że wcześniej został o tym pouczony i fakt ten potwierdził własnoręcznym podpisem. W sytuacjach wyjątkowych, uzasadnionych szczególnymi okolicznościami, sąd penitencjarny może (fakultatywnie) odstąpić od uchylene zezwolenia na odbycie przez skazanego kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego (art. 18 ustawy). Wydaje się, że chodzi tutaj o przypadki sporadycznie zdarzające się, w których istnieje co prawda element zawinienia skazanego w niewywiązaniu się z nałożonych nań obowiązków, ale inne ważne okoliczności powodować będą, że sąd będzie mógł zaniechać uchylene zezwolenia.

Rozpoczęcie odbywania kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego następuje i liczy się od dnia, w którym uruchomiono środki techniczne niezbędne do wykonywania kary w tym systemie. Z czynności uruchomienia wspomnianych środków technicznych upoważniony podmiot dozoru sporządza protokół, a także niezwłocznie zawiadamia sądowego kuratora zawodowego, zamieszczając o tym stosowną wzmiankę w protokole. Z kolei obowiązkiem kuratora sądowego jest zawiadomienie o tym fakcie sądu penitencjarnego, który powinien określić datę początkową, od której rozpocząć należy liczenie okresu wykonywania kary w tym systemie. Sposób zawiadomienia sądu może mieć różną formę, tzn. listownie, za pomocą telefaksu lub poczty elektronicznej, przy czym w tych ostatnich dwóch przypadkach dowodem doręczenia jest potwierdzenie transmisji danych.

W razie potrzeby upoważniony podmiot dozoru może żądać od Policji udzielenia pomocy przy dokonywaniu czynności postępowania wykonawczego, w szczególności pomocy przy wejściu do miejsca stałego pobytu skazanego lub innego wskazanego miejsca przebywania skazanego: 1) w celu sprawdzenia prawidłowości funkcjonowania i użytkowania elektronicznych urządzeń rejestrujących lub nadajnika, 2) w razie stwierdzenia każdego nieuprawnionego oddziaływania na funkcjonowanie nadajnika lub elektronicznego urządzenia rejestrującego, skutkującego zakłóceniem lub zaprzestaniem tego funkcjonowania. W sprawach, o których mowa, Policja ma obowiązek udzielenia pomocy, przy czym kosztami pomocy obciąża się skazanego, o czym należy go wcześniej pouczyć. Czynności materialno-techniczne powierzone upoważnionemu podmiotowi dozoru polegają na kontroli przestrzegania przez skazanego nałożonego na niego przez sąd penitencjarny obowiązku pozostawania w miejscu stałego pobytu lub w innym wskazanym miejscu w wyznaczonym czasie, a także obowiązku powstrzymania się od przebywania w określonych miejscach lub zakazu zbli-

żania się do określonej osoby, za zgodą tej osoby. Czynności materialno-techniczne obejmują w szczególności zainstalowanie elektronicznego urządzenia rejestrującego lub założenie skazanemu nadajnika, usunięcie tego urządzenia lub nadajnika oraz rejestrację określonych przypadków. Upoważniony podmiot dozoru jest obowiązany rejestrować każde zdarzenie polegające na przerwaniu lub nawiązaniu łączności między środkami technicznymi oraz każdą manipulację, a także wyczerpanie się wewnętrznego źródła zasilania. Ponadto podmiot ten ma obowiązek przechowywania i archiwizowania danych osobowych oraz informacji zarejestrowanych w związku z wykonywaniem czynności materialno-technicznych polegających na kontroli przestrzegania przez skazanego nałożonego na niego przez sąd penitencjarny obowiązku pozostawania w miejscu stałego pobytu lub w innym wskazanym miejscu w wyznaczonym czasie, a także obowiązku powstrzymywania się od przebywania w określonych miejscach lub zakazu zbliżania się do określonej osoby, w sposób zapewniający bezpieczeństwo przechowywanych danych i informacji. Dane i informacje, o których mowa, upoważniony podmiot dozoru jest obowiązany przechowywać przez okres 2 lat od chwili uzyskania określonych danych osobowych lub zarejestrowania danej informacji. W razie zaprzestania działalności przez upoważniony podmiot dozoru dane i informacje powinny być przechowywane przez podmiot wskazany przez Ministra Sprawiedliwości. Niezwłocznie po upływie okresu ich przechowywania podmiot ten ma obowiązek zniszczenia posiadanych danych i informacji. W okresie ich przechowywania dane i informacje, za zgodą osoby skazanej, mogą być ujawnione Policji oraz przez nią przetwarzane. Udostępnienie może nastąpić tylko w celu zapobiegania lub wykrywania przestępstw lub przestępstw skarbowych.

Obowiązkiem upoważnionego podmiotu dozoru jest niezwłoczne zawiadomienie sądowego kuratora zawodowego oraz sędziego penitencjarnego o każdym zdarzeniu: 1) podlegającym rejestracji, 2) polegającym na naruszeniu obowiązku, o którym mowa w art. 12 ust. 1 ustawy, nałożonego na osobę, do której skazanemu zakazano się zbliżyć. Podmiot ten obowiązany jest ponadto do: 1) usunięcia, bez zbędnej zwłoki, stwierdzonych uchybień w funkcjonowaniu środków technicznych niezbędnych do wykonywania kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego, 2) składania sądowemu kuratorowi zawodowemu, w terminach przez niego określonych, okresowych sprawozdań z przebiegu wykonywania kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego. Natomiast dla sprawdzenia prawidłowości funkcjonowania i użytkowania elektronicznego urządzenia rejestrującego lub nadajnika, upoważniony podmiot dozoru ma prawo dokonać, w każdym czasie, kontroli technicznej tego urządzenia lub nadajnika oraz żądać od skazanego wyjaśnień co do zdarzenia podlegającego rejestracji. Przed kontrolą techniczną przeprowadzającą kontrolę przedstawiciel upo-

ważnionego podmiotu dozorującego jest zobowiązany okazać skazanemu oraz osobom wspólnie z nim zamieszkującym (pełnoletnim), albo osobie do której skazany ma zakaz zbliżania się i osobom z nią zamieszkującym, a także właścicielowi lub zarządcy nieruchomości, budynku lub obiektu, w którym ma być zainstalowane urządzenie monitorujące, dokument identyfikujący go jako osobę uprawnioną do przeprowadzenia kontroli, wystawiony przez upoważniony podmiot dozorujący. Na czynności kontrolne osobom tym, a także właścicielowi lub zarządcy nieruchomości, budynku lub obiektu, w którym zainstalowano urządzenie monitorujące, oraz skazanemu, przysługuje skarga do sędziego penitencjarnego.

Wymienione czynności kontrolne, prowadzone przez upoważniony podmiot dozorujący w obecności skazanego lub osoby, do której skazany ma zakaz zbliżania się, a także osób z nimi zamieszkujących, powinny być dokonane zgodnie z celem tych czynności, z zachowaniem umiaru i poszanowania godności osób, których te czynności dotyczą, oraz bez wyrządzenia zbędnych dolegliwości. Z przeprowadzonej kontroli technicznej kontrolujący powinien sporządzić stosowny protokół. Generalnie wszystkie czynności kontrolne powinny być dokonywane w porze dziennej. Można jednak dokonać ich w porze nocnej (tj. w godzinach od 22.00 do 6.00), ale tylko w przypadkach niecierpiących zwłoki (art. 68 ustawy), przy czym, jeśli kontrola została rozpoczęta za dnia, to można ją prowadzić nadal mimo nastania pory nocnej (tzn. po godz. 22.00).

4. Uprawnienia i obowiązki sądu penitencjarnego

Sąd penitencjarny może udzielić zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności nieprzekraczającej 6 miesięcy w systemie dozoru elektronicznego skazanemu na taką karę, za jego zgodą, posiadającemu określone miejsce stałego pobytu oraz zgodę osób pełnoletnich wspólnie z nim zamieszkujących, jeżeli jest to wystarczające do osiągnięcia celów kary oraz jeżeli szczególne względy bezpieczeństwa i stopień demoralizacji, a także inne szczególne okoliczności nie przemawiają za potrzebą jego osadzenia w zakładzie karnym, a udzieleniu takiego zezwolenia nie stoją na przeszkodzie warunki mieszkaniowe skazanego umożliwiające funkcjonowanie systemu dozoru elektronicznego, a także możliwości techniczno-organizacyjne wykonywania tego dozoru przez upoważniony podmiot dozorujący. Zasada ta ma zastosowanie odpowiednio do skazanego na karę pozbawienia wolności nieprzekraczającą roku, jeżeli czas pozostały do odbycia tej kary nie przekracza 6 miesięcy, mając przede wszystkim na względzie dotychczasowe zachowanie skazanego w czasie odbywania kary, które uzasadnia przekonanie, że w czasie pobytu poza zakładem karnym będzie on przestrzegał porządku prawnego, w szczególności nie popełni ponownie przestępstwa

lub przestępstwa skarbowego. Zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego nie udziela się skazanemu za umyślnie popełnione przestępstwo lub przestępstwo skarbowe na karę pozbawienia wolności, który był uprzednio skazany na taką karę, chyba że zachodzą warunki do wydania wyroku łącznego. Określone warunki mają zastosowanie do sumy dwóch lub więcej niepodlegających łączeniu kar pozbawienia wolności, które skazany ma odbyć kolejno.

W art. 6 ust. 1 ustawy mowa jest tylko ogólnie o zgodzie osób pełnoletnich wspólnie ze skazanym zamieszkujących, bez bliższego dookreślenia czego zgoda ta ma dotyczyć. Określenie to może być odczytane w ten sposób, że chodzi o zgodę na zastosowanie systemu odbywania kary albo o założenie aparatury monitorującej. Zgoda tych osób jest wymagana dlatego, że w związku z kontrolą zachowania skazanego niejednokrotnie może dojść do naruszenia prawa do prywatności osób niebędących skazanymi. *Prima vista* wydawać by się mogło, że nie ma racjonalnego uzasadnienia pierwszej wersji rozumienia tej przesłanki, gdyż brak jest podstaw, by osoby pełnoletnie wspólnie z nim zamieszkujące mogły współdecydować ze skazanym będącym osobą dorosłą o stosowaniu systemu. Dokonując interpretacji tego określenia, trzeba jednak mieć na uwadze, że wyrażenie przez nie zgody musi wiązać się z ich interesem, a ten może być naruszony nie tylko przez zainstalowanie aparatury monitorującej w mieszkaniu, ale także w toku sprawdzenia prawidłowości jego funkcjonowania. Użyte w art. 6 ust. 2 słowo „przede wszystkim” wskazuje, że podstawową, ale nie jedyną, okolicznością braną pod uwagę jest dotychczasowe zachowanie skazanego w czasie odbywania kary. Oznacza to, że należy uwzględniać także inne okoliczności. Mogą to być w szczególności okoliczności, które bierze się pod uwagę przy stosowaniu warunkowego przedterminowego zwolnienia (art. 77 § 1 k.k.). Za ich uwzględnieniem przemawia podobieństwo obu instytucji, bowiem w obu wypadkach skazany zostaje zwolniony z zakładu karnego i tożsame są założenia prognostyczne, a mianowicie, że skazany będzie przestrzegał porządku prawnego, w szczególności nie popełni ponownie przestępstwa lub przestępstwa skarbowego. Może to być jego postawa, właściwości i warunki osobiste, sposób życia przed popełnieniem przestępstwa, okoliczności jego popełnienia oraz zachowanie po popełnieniu przestępstwa¹². Udzielając zezwolenia, o którym mowa w art. 6 ust. 1 lub 2 ustawy, sąd penitencjarny określa rodzaj podlegających zainstalowaniu środków technicznych niezbędnych do kontrolowania zachowania skazanego przebywającego poza zakładem karnym, przy uwzględnieniu miejsca, czasu, rodzaju i sposobu wykonywania obowiązków oraz zakazów nałożonych na skazanego.

---

¹² Zob. R. A. Stefański, Kara pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego, WPP 2007, nr 4, s. 29.

Sąd penitencjarny oddaje skazanego pod dozór sądowego kuratora zawodowego oraz może nałożyć na skazanego obowiązki określone w art. 72 Kodeksu karnego. Chodzi tutaj o obowiązek: 1) informowania sądu lub kuratora o przebiegu okresu próby, 2) przeproszenia pokrzywdzonego, 3) wykonywania ciężącego na nim obowiązku łożenia na utrzymanie innej osoby, 4) wykonywania pracy zarobkowej, nauki lub przygotowania się do zawodu, 5) powstrzymania się od nadużywania alkoholu lub używania innych środków odurzających, 6) poddania się leczeniu, w szczególności odwykowemu lub rehabilitacyjnemu, albo oddziaływaniom terapeutycznym lub uczestnictwu w programach korekcyjno-edukacyjnych, 7) powstrzymywania się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, 8) powstrzymywania się od kontaktowania się z pokrzywdzonym lub innymi osobami w określony sposób, 9) opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym, 10) innego stosownego postępowania w okresie próby, jeżeli może to zapobiec popełnieniu ponownie przestępstwa. Sąd może zobowiązać skazanego do naprawienia szkody w całości lub w części, chyba że orzekł środek karny wymieniony w art. 39 pkt 5 k.k., albo do uiszczenia świadczenia wymienionego w art. 39 pkt 7 k.k. Sąd penitencjarny, na wniosek prokuratora lub sądowego kuratora zawodowego, może orzec wobec skazanego zakaz zbliżania się do określonej osoby, za zgodą tej osoby, lub nałożyć na skazanego obowiązek powstrzymywania się od przebywania w określonych miejscach.

W przypadku nałożenia na skazanego zakazu zbliżania się do określonej osoby lub nałożenia na niego obowiązku powstrzymywania się od przebywania w określonych miejscach (art. 8 ust. 3 ustawy), sąd penitencjarny określa przedziały czasu w ciągu doby i w poszczególne dni tygodnia, w których skazany ma prawo przebywać w określonych miejscach lub w miejscach przebywania osoby, do której skazany ma zakaz zbliżania się, w szczególności w celu określonym w art. 10 ustawy. Jeżeli kontrolowanie zakazu zbliżania się lub obowiązku powstrzymania się od przebywania w określonych miejscach, o których mowa w art. 8 ust. 3, następuje za pomocą stacjonarnego urządzenia monitorującego, a osoba, do której skazany ma zakaz zbliżania się, zamieszkuje wspólnie z inną osobą lub osobami pełnoletnimi, do orzeczenia tego zakazu lub obowiązku wymagana jest uprzednia zgoda tych osób udzielona na piśmie, obejmująca także umożliwienie upoważnionemu podmiotowi dozoru przeprowadzenie czynności kontrolnych określonych w art. 12 ust. 1 pkt 6 ustawy. Przepis art. 11 ust. 2 ustawy ma tutaj odpowiednie zastosowanie. Jeżeli w przypadku nałożenia na skazanego obowiązku powstrzymywania się od przebywania w określonych miejscach orzeczono o zastosowaniu stacjonarnego urządzenia monitorującego, sąd penitencjarny, na wniosek sądowego kuratora zawodowego, obligatoryjnie nakłada na upoważniony podmiot dozoru

obowiązek zainstalowania tego urządzenia we wskazanym miejscu na określony czas. Z kolei powinnością właściciela lub zarządcy w takiej sytuacji jest umożliwienie upoważnionemu podmiotowi dozoru do zainstalowania tego urządzenia w warunkach zapewniających jego prawidłowe funkcjonowanie, jak też wykonywanie czynności kontrolnych mających na celu sprawdzenie prawidłowości funkcjonowania zainstalowanego już urządzenia.

W razie gdy skazany nie zachowa wyznaczonego terminu do zgłoszenia upoważnionemu podmiotowi dozoru gotowości do zainstalowania elektronicznego urządzenia rejestrującego lub założenia nadajnika, albo uchyli się od niezwłocznego zainstalowania przez upoważniony podmiot dozoru tego typu urządzenia rejestrującego lub nadajnika, wówczas sąd penitencjarny niezwłocznie uchyla zezwolenie na odbycie przez skazanego kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego i poleca doprowadzenie go do zakładu karnego. Kosztami doprowadzenia obciąża się wówczas skazanego, o czym należy go pouczyć. Przyjęcie do wiadomości pouczenia skazany potwierdza własnoręcznym podpisem. W wyjątkowych przypadkach, uzasadnionych szczególnymi okolicznościami, sąd penitencjarny może odstąpić od uchylecia zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w tym systemie.

W przypadku gdy względy wychowawcze za tym przemawiają, sąd penitencjarny może w czasie odbywania przez skazanego kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego ustanawiać, rozszerzać lub zmieniać obowiązki wymienione w art. 72 § 1 pkt. 3–8 k.k. lub zwolnić od wykonania nałożonych na tej podstawie obowiązków, z wyjątkiem obowiązku określonego w art. 72 § 2 k.k., a także zmieniać rodzaj zastosowanych środków technicznych. W wyjątkowych przypadkach, uzasadnionych szczególnymi okolicznościami, sąd penitencjarny może zmienić miejsce, w którym skazany ma przebywać, odbywając karę pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego, a także zmienić przedziały czasu, w których skazany może oddalić się z tego miejsca. Przepisy art. 11, 13 i 14 ustawy stosuje się odpowiednio. W przypadkach szczególnie ważnych dla skazanego, uzasadnionych warunkami zdrowotnymi, rodzinnymi lub osobistymi, sędzia penitencjarny może mu zezwolić na oddalenie się poza wskazane przez sąd penitencjarny miejsce (art. 8 ust. 1 pkt 1 ustawy) na okres nieprzekraczający jednorazowo 7 dni, w miarę potrzeby, w asyście osoby najbliższej lub osoby godnej zaufania. W przypadkach niecierpiących zwłoki zezwolenia może udzielić nie sąd penitencjarny, ale wyjątkowo sądowy kurator zawodowy. Zezwolenie sądowego kuratora zawodowego wymaga jednak niezwłocznego zatwierdzenia przez sędziego penitencjarnego. Jeżeli po udzieleniu zezwolenia na oddalenie się, o którym mowa, wystąpią nowe okoliczności uzasadniające przekonanie, że skazany w czasie tego oddalenia nie będzie przestrzegał porządku prawnego, organ, który udzielił tego zezwolenia

(a więc kurator zawodowy bądź sąd penitencjarny) niezwłocznie podejmuje decyzję o jego cofnięciu. Skazanemu, który, korzystając z zezwolenia na oddalenie się poza miejsce wyznaczone przez sąd penitencjarny, nadużył zaufania i nie powrócił do określonego miejsca w wyznaczonym czasie, nie powinno być ponownie udzielone zezwolenie do dnia zakończenia okresu dozoru elektronicznego, chyba że w dostateczny sposób wykaże on, iż nastąpiło to z przyczyn od niego niezależnych. Czasu przebywania skazanego poza miejscem stałego pobytu lub innym wskazanym miejscem na podstawie zezwolenia uzyskanego w trybie art. 21 ust. 1 ustawy nie odlicza się od okresu odbywania kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego, oczywiście w przypadku, gdy skazany w tym czasie nadużył zaufania i nie powrócił do określonego miejsca w wyznaczonym czasie. Jednakże sędzia penitencjarny może zarządzić inaczej.

Do legalnego usunięcia elektronicznego urządzenia rejestracyjnego może dojść wyjątkowo w sytuacji, jeśli przemawiają za tym ważne względy zdrowotne lub osobiste skazanego. Decyzję w tym zakresie podejmuje sędzia penitencjarny, przy czym w przypadkach niecierpiących zwłoki zgody takiej może udzielić też kurator zawodowy, którego decyzja wymaga niezwłocznego zatwierdzenia przez sędziego penitencjarnego. Okres między usunięciem a ponownym zainstalowaniem elektronicznego urządzenia rejestrującego lub założeniem nadajnika uważa się za przerwę w wykonaniu kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego (art. 26 ust. 1 ustawy). Jeżeli wspomniana przerwa trwała przez okres równy co najmniej połowie kary pozbawienia wolności wykonywanej w tym systemie, sąd penitencjarny może warunkowo zawiesić wykonanie reszty kary na zasadach określonych w art. 69–75 k.k.

Sąd penitencjarny uchyla zezwolenie na odbycie przez skazanego kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego w sytuacji, gdy: 1) skazany, odbywając karę w tym systemie, naruszył porządek prawny, w szczególności popełnił przestępstwo lub przestępstwo skarbowe, lub uchyla się od wykonania nałożonych obowiązków, orzeczonego środka karnego, dozoru sądowego kuratora zawodowego lub od kontroli upoważnionego podmiotu dozoru; 2) skazany korzystający z zezwolenia na oddalenie się, o którym mowa w art. 21 ust. 1 ustawy, został zatrzymany przez uprawniony organ w związku z naruszeniem przez niego porządku prawnego w okresie trwania oddalenia; 3) odwołano przerwę w wykonaniu kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego z powodu innego niż ustanie przyczyny, dla której przerwa została udzielona; 4) zarządził wykonanie reszty kary pozbawienia wolności odbywanej w tym systemie, warunkowo zawieszanej w trybie art. 26 ust. 2 lub art. 82 ust. 3 ustawy; 5) skazany w czasie wykonywania kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego został tymczasowo aresztowany w innej sprawie.

Sąd penitencjarny jest władny odstąpić od uchylecia wspomnianego wyżej zezwolenia w wyjątkowych przypadkach, uzasadnionych szczególnymi okolicznościami. Może też uchylić zezwolenie na odbycie przez skazanego kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego, jeżeli skazany korzystający z zezwolenia na oddalenie się, o którym mowa w art. 21 ust. 1 ustawy, nie powrócił do określonego miejsca w wyznaczonym czasie. W razie uchylecia zezwolenia, o którym mowa w art. 28 ust. 1 lub art. 29 ustawy, sąd penitencjarny orzeka o tym, w jakim zakresie karę pozbawienia wolności uznać za wykonaną, uwzględniając zaliczenie na poczet kary okresu objętego systemem dozoru elektronicznego. W takiej sytuacji skazanego zawiadamia się o obliczonym okresie kary pozbawienia wolności pozostałej do wykonania w zakładzie karnym, a z dokonanej czynności sporządza się protokół. Przyjęcie do wiadomości zawiadomienia skazany potwierdza własnoręcznym podpisem, zaś odmowę podpisu zaznacza się w protokole. W razie uchylecia zezwolenia, o którym mowa w art. 28 ust. 1 lub art. 29 ustawy, sąd penitencjarny poleca doprowadzenie skazanego do zakładu karnego, o czym należy go pouczyć. Koszty związane z doprowadzeniem obciążają skazanego, o czym należy go wcześniej pouczyć. W przypadku uchylecia zezwolenia na odbycie przez skazanego kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego ponowne udzielenie zezwolenia na odbycie kary w tym systemie jest już niedopuszczalne w tej samej sprawie.

Jeśli w czasie odbywania kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego i w ciągu dalszych 6 miesięcy po upływie okresu tego dozoru nie uchylono zezwolenia na odbycie kary w tym systemie, to karę pozbawienia wolności uważa się za wykonaną z dniem zakończenia okresu objętego systemem dozoru elektronicznego. Gdy skazanym jest osoba określona w art. 6 ust. 1 ustawy, odbycie kary 6 miesięcy pozbawienia wolności poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego nie stanowi przesłanki powrotu do przestępstwa, określonej w art. 64 k.k., lub przesłanki powrotu do przestępstwa skarbowego, określonej w art. 37 § 1 pkt 4 ustawy z dnia 10 września 1999 r. – Kodeks karny skarbowy¹³.

Sąd penitencjarny jest władny (fakultatywnie) zwolnić skazanego w całości albo w części od ponoszenia kosztów postępowania wykonawczego związanych z wykonywaniem kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego. Warunkiem jest, aby skazany w sposób należyty wykazał, że nie jest w stanie ponieść tych kosztów bez uszczerbku dla niezbędnego utrzymania siebie lub rodziny. Wydając postanowienie o udzieleniu skazanemu zezwolenia na odbycie przez niego kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego (art. 44 ust. 1 ustawy), sąd ten powinien pouczyć skazanego o przysługujących mu prawach i obowiązkach oraz o kon-

---

¹³ Dz. U. z 2007 r., Nr 111, poz. 765 z późn. zm.

sekwencjach naruszenia warunków odbywania kary pozbawienia wolności w tym systemie. Postanowienie sądu penitencjarnego o udzieleniu zezwolenia na odbycie kary w systemie dozoru elektronicznego podlega wykonaniu niezwłocznie, jeżeli zostało wydane na wniosek prokuratora lub jeżeli prokurator oświadczył, że nie sprzeciwia się udzieleniu tego zezwolenia. O wydaniu postanowienia sędzia penitencjarny niezwłocznie zawiadamia pokrzywdzonego, jego przedstawiciela ustawowego lub osobę, pod której stałą pieczęcią pokrzywdzony pozostaje. Sąd penitencjarny, udzielając zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego skazanemu odbywającemu karę pozbawienia wolności w zakładzie karnym, wydaje jednocześnie nakaz zwolnienia z tego zakładu. O terminie zwolnienia sędzia penitencjarny niezwłocznie zawiadamia sądowego kuratora zawodowego oraz upoważniony podmiot dozoru. Zawiadomienie może być także doręczone za pomocą telefaksu lub poczty elektronicznej; w takim przypadku dowodem doręczenia jest potwierdzenie transmisji danych. W przypadku objęcia wyrokiem łącznym kary pozbawienia wolności wykonywanej w systemie dozoru elektronicznego sąd penitencjarny z urzędu uchyla zezwolenie na odbycie tej kary w tym systemie, co nie stoi na przeszkodzie jednoczesnemu udzieleniu zezwolenia na odbycie kary łącznej pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego, jeżeli zachodzą warunki określone w art. 6 ust. 1 lub 2 ustawy. W przypadku orzekania w przedmiocie, o którym mowa w art. 20 ustawy, sąd penitencjarny stosuje odpowiednio tryb określony w art. 43 i 44 ustawy.

5. Zezwolenie na odbycie kary w ramach dozoru elektronicznego

Orzekanie w sprawach dotyczących wykonania kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego należy do właściwości sądu penitencjarnego, w którego okręgu kara jest lub ma być wykonywana. W tego rodzaju sprawach sąd penitencjarny orzeka na wniosek skazanego lub za zgodą skazanego, na wniosek jego obrońcy, prokuratora, sądowego kuratora zawodowego lub dyrektora zakładu karnego. Wniosek w tym przedmiocie (wraz z uzasadnieniem) składa się na piśmie. Uzasadnienie wniosku powinno zawierać wskazanie okoliczności, o których mowa w art. 6 ust. 1 lub 2 ustawy. Do wniosku należy dołączyć zgodę osoby lub pełnoletnich osób wspólnie zamieszkujących ze skazanym. W razie złożenia wniosku o orzeczenie zakazu zbliżania się do określonej osoby lub nałożenie obowiązku powstrzymywania się od przebywania w określonych miejscach, dołącza się do niego zgodę osoby, której orzeczenie zakazu zbliżania się ma dotyczyć, oraz zgodę osób, do których zakazano się skazanemu zbliżać. Sąd penitencjarny jest zobligowany do wydania postanowienia w terminie 14 dni od dnia wpływu wniosku do sądu (art. 40 ust. 5 ustawy). Jeżeli wniosek o udzielenie

zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego dotyczy skazanego, który odbywa już karę pozbawienia wolności w zakładzie karnym, posiedzenie sądu penitencjarnego powinno odbyć się w tym zakładzie, w którym skazany przebywa. Wówczas sąd ten wysłuchuje przedstawiciela administracji zakładu karnego co do celowości udzielenia zezwolenia. Udział prokuratora w takim posiedzeniu jest obowiązkowy. Jeszcze przed wydaniem postanowienia o udzieleniu skazanemu zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego sąd penitencjarny ustala, czy na przeszkodzie udzieleniu zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego nie stoją warunki techniczne. W tym celu sąd żąda nadesłania informacji od upoważnionego podmiotu dozoru. Również przed wydaniem postanowienia o udzieleniu skazanemu zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego sąd penitencjarny wysłuchuje skazanego lub jego obrońcę, sądowego kuratora zawodowego, jeżeli składał wniosek o zezwolenie, o którym mowa w art. 6 ust. 1 lub 2 ustawy, oraz przedstawiciela skazanego, o którym mowa w art. 42 k.k.w.; przed nałożeniem obowiązku powstrzymania się od przebywania w określonych miejscach lub zakazu zbliżania się do określonej osoby sąd wysłuchuje również osobę, której zakaz zbliżania się ma dotyczyć, oraz osoby, o których mowa w art. 13 ust. 2 ustawy, oraz właścicieli lub zarządców nieruchomości, budynków lub obiektów, w przypadku, o którym mowa w art. 14 ustawy. W postanowieniu o udzieleniu skazanemu zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego sąd penitencjarny: 1) określa miejsce, czas, rodzaj lub sposób wykonywania nałożonych obowiązków oraz rodzaj podlegających zainstalowaniu środków technicznych, 2) wyznacza termin i określa sposób zgłoszenia przez skazanego upoważnionemu podmiotowi dozoru gotowości do zainstalowania elektronicznego urządzenia rejestrującego lub założenia nadajnika, 3) określa koszty postępowania wykonawczego związane z wykonywaniem kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego oraz termin ich uiszczenia. O terminie sędzia penitencjarny zawiadamia sądowego kuratora zawodowego, jeżeli nie brał on udziału w posiedzeniu sądu penitencjarnego, a także upoważniony podmiot dozoru. Odpis postanowienia sądu penitencjarnego doręcza się sądowemu kuratorowi zawodowemu i upoważnionemu podmiotowi dozoru.

6. Kompetencje kuratora zawodowego

Usunięcie elektronicznego urządzenia rejestrującego lub nadajnika może nastąpić wyjątkowo, jeżeli przemawiają za tym ważne względy zdrowotne lub osobiste skazanego, i wymaga uprzedniej zgody sędziego penitencjar-

nego. W przypadkach niecierpiących zwłoki zgody, o której mowa, może udzielić sądowy kurator zawodowy; zgoda sądowego kuratora zawodowego wymaga niezwłocznego zatwierdzenia przez sędziego penitencjarnego.

Sądowy kurator zawodowy, w przypadku rozpoczęcia odbywania kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego, zawiadamia o tym sąd penitencjarny, który określa datę początkową, od której należy liczyć okres wykonywania tej kary w tym systemie. Zawiadomienie może być także doręczone za pomocą telefaksu lub poczty elektronicznej; w takim przypadku dowodem doręczenia jest potwierdzenie transmisji danych. Czynności związane z organizowaniem i kontrolowaniem wykonywania kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego wykonują sądowy kurator zawodowy i upoważniony podmiot dozoru. W kwestiach nieuregulowanych w niniejszej ustawie przepisy o sądowym kuratorze zawodowym i dozorcze stosuje się odpowiednio. W zakresie czynności związanych z organizowaniem i kontrolowaniem wykonywania kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego, sądowy kurator zawodowy oraz upoważniony podmiot dozoru wykonują polecenia sędziego penitencjarnego. Upoważniony podmiot dozoru jest również organem uprawnionym do wykonywania orzeczeń. W celu realizacji czynności postępowania wykonawczego, o których mowa w art. 56 ust. 1 ustawy, sądowy kurator zawodowy współdziała ze: stowarzyszeniami, fundacjami, organizacjami oraz instytucjami, których celem działania jest realizacja zadań określonych w rozdziale VII k.k.w., jak również kościołami i innymi związkami wyznaniowymi, a także osobami godnymi zaufania (art. 38 § 1 k.k.w.).

W czasie wykonywania kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego sądowy kurator zawodowy składa stosowne wnioski oraz co najmniej raz w miesiącu zawiadamia sąd penitencjarny o zachowaniu skazanego, w szczególności o tym, czy wykonuje on nałożone obowiązki i przestrzega porządku prawnego. Ponadto niezwłocznie zawiadamia on sąd penitencjarny o każdym przypadku naruszenia przez skazanego porządku prawnego lub nałożonego na skazanego obowiązku, w szczególności o popełnieniu przez skazanego przestępstwa lub przestępstwa skarbowego.

7. Obowiązki skazanego i konsekwencje ich naruszenia

W okresie odbywania kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego skazany ma obowiązek określonego zachowania się, w szczególności: 1) pozostawania we wskazanym przez sąd penitencjarny miejscu w wyznaczonym czasie, chyba że przepisy ustawy stanowią inaczej, 2) udzielania wyjaśnień dotyczących przebiegu odbywania kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego i wykonywania nałożonych na niego obowiązków, a zwłaszcza kontaktowania się z sądowym kuratorem

zawodowym, 3) noszenia nadajnika, 4) dbania o powierzone mu elektroniczne urządzenie rejestrujące i nadajnik, a zwłaszcza ich ochrony przed utratą, zniszczeniem, uszkodzeniem lub uczynieniem niezdatnymi do użytku, 5) poddania się czynnościom kontrolnym upoważnionego podmiotu dozoru mającego na celu sprawdzenie prawidłowości funkcjonowania elektronicznego urządzenia rejestrującego oraz nadajnika, 6) w przypadku zainstalowania stacjonarnego urządzenia monitorującego – odbierania połączeń telefonicznych przychodzących do tego urządzenia, 7) uiszczenia w określonym terminie równowartości kosztów postępowania wykonawczego związanych z wykonywaniem kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego.

Obowiązek określony w punkcie pierwszym obejmuje pozostawanie skazanego w miejscu stałego pobytu lub w innym wskazanym miejscu w wyznaczonym czasie, z tym że jednocześnie sąd penitencjarny określa przedziały czasu w ciągu doby i w poszczególnych dniach tygodnia, w których skazany ma prawo się oddalić z miejsca stałego pobytu lub innego wskazanego miejsca, na okres nieprzekraczający 12 godzin dziennie, w szczególności w celu: 1) świadczenia pracy, 2) wykonywania praktyk religijnych lub korzystania z usług religijnych, 3) sprawowania opieki nad osobą małoletnią, osobą niedołązną lub chorą, 4) kształcenia i samokształcenia oraz wykonywania twórczości własnej, 5) korzystania z urzędzeń lub zajęć kulturalno-oświatowych i sportowych, 6) komunikowania się z obrońcą, pełnomocnikiem oraz wybranym przez siebie przedstawicielem, o którym mowa w art. 42.k.w., 7) komunikowania się z podmiotami, o których mowa w art. 38 § 1 k.k.w., 8) utrzymywania więzi z rodziną lub innymi bliskimi osobami, 9) korzystania z opieki medycznej lub udziału w terapii, 10) dokonania niezbędnych zakupów. Podmiotami, o których mowa w pkt. 7 i 8, są: stowarzyszenia, fundacje, organizacje oraz instytucje, których celem działania jest realizacja określonych zadań, jak również kościoły i inne związki wyznaniowe oraz osoby godne zaufania.

Jeżeli skazany zamieszkuje wspólnie z inną osobą lub osobami pełnoletnimi, do nałożenia obowiązku pozostawania we wskazanym przez sąd penitencjarnym miejscu w wyznaczonym czasie (art. 8 ust. 1 pkt 1 ustawy) wymagana jest uprzednia zgoda tych osób udzielona na piśmie, obejmująca także umożliwienie upoważnionemu podmiotowi dozoru przeprowadzenie czynności kontrolnych upoważnionego podmiotu dozoru mającego na celu sprawdzenie prawidłowości funkcjonowania elektronicznego urządzenia rejestrującego oraz nadajnika (art. 8 ust. 1 pkt 5 ustawy). Cofnięcie zgody po wydaniu przez sąd penitencjarny postanowienia o udzieleniu skazanemu zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego jest nieskuteczne.

W czasie wykonywania kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego skazany może bezpośrednio zwracać się do upoważnione-

go podmiotu dozoru, sądowego kuratora zawodowego lub sędziego penitencjarnego, ze sprawami związanymi z wykonywaniem tej kary w tym systemie; do sądowego kuratora zawodowego skazany może się zwracać również w sprawach osobistych. Bezpośrednio po uruchomieniu systemu dozoru elektronicznego skazanemu udziela się stosownych informacji, w szczególności o adresach i kompetencjach instytucji oraz organizacji społecznych udzielających pomocy materialnej, medycznej, w znalezieniu pracy, a także porad prawnych. Skazany ma też prawo składać wnioski, skargi i prośby na piśmie albo ustnie. Wnioski, skargi oraz prośby sędziego penitencjarnego, sądowego kuratora zawodowego i upoważniony podmiot dozoru, przyjmują także w czasie bezpośrednich kontaktów ze skazanym, zwłaszcza w czasie kontroli nałożonych obowiązków. W czasie wykonywania kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego skazany informuje sądowego kuratora zawodowego o istotnych zmianach w jego sytuacji zawodowej mających wpływ na efektywne wykonanie kary w tym systemie. Do kompetencji sądowego kuratora zawodowego należy ustalanie formy i zakresu niezbędnej pomocy, udzielanej także przez przedstawiciela podmiotu, o którym mowa w art. 38 § 1 k.k.w. W każdym czasie sąd penitencjarny lub sądowy kurator zawodowy mogą żądać od skazanego wyjaśnień dotyczących przebiegu odbywania kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego i w tym celu wzywać go do osobistego stawiennictwa. Wyjaśnień tych sąd penitencjarny lub sądowy kurator zawodowy mogą również zażądać od skazanego telefonicznie, a w przypadku zainstalowania stacjonarnego urządzenia monitorującego – również za pomocą tego urządzenia; z czynności tej sporządza się zapis.

Skazanego można wzywać lub zawiadamiać o czynnościach procesowych telefonicznie, a w przypadku zainstalowania stacjonarnego urządzenia monitorującego – również za pomocą tego urządzenia w czasie, gdy ma on obowiązek przebywania w jego zasięgu. Jeżeli skazany nie odbierze połączenia telefonicznego przychodzącego do stacjonarnego urządzenia monitorującego, wówczas wezwanie lub zawiadomienie uznaje się za skuteczne. W aktach sprawy powinien zostać pozostawiony zapis nadanego komunikatu lub zapisek o czasie nieodebranego połączenia, z podpisem osoby nadającej. Jeżeli skazany wskaże wymienionym wyżej organom numer telefaksu lub adres poczty elektronicznej, to wezwań i zawiadomień o czynnościach procesowych można dokonać także za ich pomocą. Wówczas dowodem doręczenia jest potwierdzenie transmisji danych.

8. Obowiązki innej osoby

Przez inną osobę należy rozumieć osobę chronioną, to znaczy tę, do której skazany ma zakaz zbliżania się na określoną odległość. W przypadku

orzeczenia wobec skazanego zakazu zbliżania się do określonej osoby (art. 8 ust. 3 ustawy), osoba ta ma obowiązek: 1) noszenia przy sobie przenośnego urządzenia monitorującego, 2) dbania o powierzone jej elektroniczne urządzenie rejestrujące, a zwłaszcza ochrony przed utratą, zniszczeniem, uszkodzeniem lub uczynieniem niezdatnym do użytku odbiornika, 3) powstrzymywania się od inicjowania zbliżania się do skazanego, 4) powstrzymywania się, w razie potrzeby, od przebywania w określonych miejscach w określonym czasie w celu umożliwienia skazanemu realizacji celów określonych w art. 10 ustawy, 5) informowania upoważnionego podmiotu dozoruującego lub sądowego kuratora zawodowego o naruszeniu przez skazanego zakazu zbliżania się, 6) poddania się czynnościom kontrolnym upoważnionego podmiotu dozoruującego mającym na celu sprawdzenie prawidłowości funkcjonowania elektronicznego urządzenia rejestrującego. W razie gdy osoba, do której skazanemu zakazano się zbliżać, nie wypełnia wymienionych obowiązków, sąd penitencjarny, na wniosek sądowego kuratora zawodowego, może uchylić zakaz zbliżania się skazanego do tej osoby.

9. Obowiązki właściciela lub zarządcy nieruchomości

Właściciel lub zarządca nieruchomości, budynku lub obiektu, na których na określony czas ma zostać zainstalowane stacjonarne urządzenie monitorujące, z mocy ustawy ma obowiązek umożliwienia upoważnionemu podmiotowi dozoruującemu: 1) zainstalowania tego urządzenia w warunkach zapewniających jego prawidłowe funkcjonowanie, 2) wykonywania czynności kontrolnych mających na celu sprawdzenie prawidłowości funkcjonowania zainstalowanego urządzenia. Wprawdzie ustawa na ten temat milczy, ale wydaje się, że wszelkie koszty związane z instalacją urządzenia monitorującego w żaden sposób nie mogą obciążać właściciela lub zarządcy nieruchomości.

10. Nadzór nad wykonaniem kary i koszty z nim związane

Nadzór nad legalnością i prawidłowością wykonywania kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego sprawuje przede wszystkim sędzia penitencjarny. Natomiast sądowy kurator zawodowy informuje sędziego penitencjarnego o każdym przypadku nieprawidłowości w funkcjonowaniu upoważnionego podmiotu dozoruującego, o którym dowiedział się, wykonując czynności związane z organizowaniem i kontrolowaniem wykonywania kary pozbawienia wolności w tym systemie. W przypadku stwierdzenia przez sędziego penitencjarnego wystąpienia istotnych uchybień w funkcjonowaniu upoważnionego podmiotu dozoruującego, informuje on o tym prezesa właściwego sądu, który wzywa upoważniony podmiot dozoru-

jący do usunięcia uchybień w wyznaczonym terminie, nie dłuższym jednak niż trzy miesiące. Jeśli usunięcie uchybień w wyznaczonym terminie nie nastąpi, prezes właściwego sądu zawiadamia o tym Ministra Sprawiedliwości. Jeżeli nieusunięte owych istotnych uchybień powodują nieprawidłowe wykonywanie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego, wówczas Minister Sprawiedliwości wydaje decyzję w przedmiocie zawieszenia wykonywania tych dozorów elektronicznych przez upoważniony podmiot dozorujący w całości albo w części. Jego decyzja jest natychmiast wykonalna, a o jej treści zawiadamia on właściwe sądy. W razie zawieszenia wykonywania kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego, Minister Sprawiedliwości zarządza, na czas trwania wspomnianego zawieszenia, kontynuowanie tych dozorów elektronicznych przez inny upoważniony podmiot dozorujący. W określonym przypadku wszelkie koszty przeniesienia i kontynuowania dozorów ponosi ten upoważniony podmiot dozorujący, którego działalność zawieszono. Jeżeli kontynuowanie systemu dozoru elektronicznego w warunkach, o których mowa w art. 81 ust. 1 ustawy, powodowałoby dla skazanego lub jego najbliższej rodziny zbyt ciężkie skutki, sąd penitencjarny może udzielić skazanemu, na jego wniosek, przerwy w wykonaniu kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego, nakazując niezwłoczne usunięcie elektronicznego urządzenia rejestrującego lub nadajnika. Okres przerwy biegnie od dnia wydania postanowienia w tym przedmiocie. Jeżeli przerwa trwała przez okres równy co najmniej połowie kary pozbawienia wolności wykonywanej w systemie dozoru elektronicznego, sąd może warunkowo zawiesić wykonanie reszty kary na zasadach określonych w art. 69–75 k.k.

Kwestię tę szczegółowo reguluje rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia z dnia 5 marca 2009 r. w sprawie sposobu, zakresu i trybu sprawowania nadzoru nad wykonywaniem kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego¹⁴. W myśl § 1 tego rozporządzenia nadzór nad legalnością i prawidłowością przebiegu wykonywania kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego sprawuje sędzia penitencjarny sądu okręgowego, w którego okręgu wykonywana jest kara. Nadzór sprawowany poza zakładem karnym przez sędziego penitencjarnego obejmuje kontrolę i ocenę: 1) legalności wykonywania orzeczonej kary, zwalniania skazanych z zakładów karnych i wykonywania zezwolenia na odbywanie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego; 2) wykonywania zadań probacyjnych i działalności wychowawczej sądowego kuratora zawodowego oraz przebiegu procesu resocjalizacji skazanych, zwłaszcza przestrzegania praw i obowiązków skazanych oraz zasadności i skuteczności stosowanych metod i środ-

---

¹⁴ Dz. U. Nr 45, poz. 370.

ków oddziaływania probacyjnego, prawidłowości i terminowości dokonywania okresowych ocen postępów w resocjalizacji i opiniowania skazanych; 3) działalności upoważnionego podmiotu dozoru w zakresie wykonania obowiązków przez skazanego: obowiązku pozostawania we wskazanym przez sąd penitencjarnym miejscu w wyznaczonym czasie, obowiązku dbania o powierzone elektroniczne urządzenia rejestrujące oraz nadajnik, a także obowiązku poddania się czynnościom kontrolnym upoważnionego podmiotu dozoru mającym na celu sprawdzenie prawidłowości funkcjonowania elektronicznych urządzeń rejestrujących i środków technicznych; 4) różnicowania sposobu i warunków wykonywania kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego, jak również dokonywania zmian w tym zakresie; 5) współdziałania z podmiotami, o których mowa w art. 38 § 1 k.k.w.; 6) terminowego załatwiania próśb, skarg i wniosków skazanych; 7) kolejności wykonywania orzeczeń, jak również prawidłowości zawiadomienia o przystąpieniu do wykonania orzeczenia o dozrze elektronicznym lub o braku możliwości przystąpienia do jego wykonywania oraz ustaleń w zakresie obliczenia kary. Sędzia penitencjarny sprawuje nadzór: 1) przeprowadzając nie rzadziej niż co 12 miesięcy wizytacje upoważnionego podmiotu dozoru obejmujące całokształt spraw podlegających kontroli i ocenie albo doraźne lustracje tego podmiotu obejmujące wybrane zagadnienia, 2) wydając zalecenia powizytacyjne oraz kontrolując prawidłowość i terminowość ich realizacji, 3) wydając decyzje i zarządzenia w przypadkach przewidzianych w ustawie, 4) podejmując inne niezbędne czynności. W razie stwierdzenia w toku wykonywania nadzoru istotnych uchybień w działaniu upoważnionego podmiotu dozoru podejmuje on niezwłocznie, w granicach swoich uprawnień, stosowne czynności zmierzające do usunięcia tych uchybień. Po zakończeniu wizytacji sędzia penitencjarny zapoznaje upoważniony podmiot dozoru z wynikami wizytacji, umożliwiając mu ustosunkowanie się do dokonanych ustaleń i zaleceń powizytacyjnych. Z przebiegu wizytacji sporządza on sprawozdanie, które powinno zawierać w szczególności: wskazanie miejsca przebiegu wizytacji oraz zakresu czasowego i tematycznego wizytacji, szczegółową ocenę pracy kontrolowanego upoważnionego podmiotu dozoru i stwierdzone uchybienia, ocenę sposobu wykonania zaleceń związanych z poprzednią wizytacją, ustalenie wyników przeprowadzonej wizytacji wraz z zaleceniami powizytacyjnymi, zmierzającymi do usunięcia stwierdzonych uchybień i zapobieżenia ich powstawaniu. Sędzia penitencjarny wyznacza termin do poinformowania go o zakresie i sposobie wykonania zaleceń powizytacyjnych. Sprawozdanie powinno być przechowywane we właściwym sądzie okręgowym, zaś jego odpis przesyła się w terminie 14 dni od zakończenia wizytacji kierującemu kontrolowanym upoważnionym podmiotem dozoru. Ponadto odpis sprawozdania powinien być przesłany Ministrowi Sprawiedliwo-

ści. W miarę potrzeby, zwłaszcza jeżeli w toku wizytacji stwierdzono istotne uchybienia w działalności kontrolowanego upoważnionego podmiotu dozoru-jącego lub zgłoszono zastrzeżenia co do realizacji przez niego zaleceń, sędzia penitencjarny zawiadamia prezesa właściwego sądu, który wzywa kierującego tym podmiotem do usunięcia stwierdzonych uchybień w określonym terminie, ale nie dłuższym jednak niż 3 miesiące. W razie nieusunięcia uchybień w wyznaczonym terminie prezes sądu zawiadamia o tym fakcie Ministra Sprawiedliwości, który podejmuje decyzję w przedmiocie zawieszenia dozorów elektronicznych przez upoważniony podmiot dozoru w całości lub w części. Tego rodzaju decyzja jest natychmiast wykonalna. Na czas zawieszenia dozorów Minister Sprawiedliwości zarządza kontynuowanie dozorów przez inny upoważniony podmiot dozoru.

Wpłaty z tytułu kosztów postępowania wykonawczego związanych z wykonywaniem kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego stanowią dochód budżetu państwa i uiszczane są na rachunek bieżący dochodów właściwego sądu okręgowego. Koszty postępowania wykonawczego związane z wykonywaniem kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego obejmują zryczałtowany koszt postępowania wykonawczego oraz koszt odbywania kary wykonywanej w tym systemie, stanowiący iloczyn kosztu jednego dnia odbywania kary i liczby dni jej odbywania. Zagadnienia szczegółowe z tym związane zostały uregulowane w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 grudnia 2008 r. w sprawie wysokości kosztów odbywania przez skazanego kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego¹⁵. Określa ono zryczałtowany koszt postępowania wykonawczego związanego z wykonaniem kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego oraz koszt jednego dnia odbywania kary pozbawienia wolności wykonywanej w tym systemie. Pierwszy z wymienionych kosztów ustalono na kwotę 80 złotych, drugi zaś na 2 złote za każdy dzień.

11. Tryb i forma zażalenia

Na postanowienie sądu penitencjarnego o udzieleniu skazanemu zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego (art. 44 ust. 1 ustawy) zażalenie przysługuje skazanemu lub jego obrońcy, prokuratorowi, a także sądowemu kuratorowi zawodowemu lub dyrektorowi zakładu karnego, jeżeli składali wniosek o udzielenie zezwolenia. W przypadku skazanego, który odbywa karę pozbawienia wolności w zakładzie karnym, zażalenie przysługuje także dyrektorowi zakładu karnego. Złożenie zażalenia wstrzymuje wykonanie postanowienia o udzieleniu

---

¹⁵ Dz. U. Nr 236, poz. 1640.

tego zezwolenia (art. 52 ust. 2 ustawy). Zażalenie niezwłocznie przekazuje się wraz z aktami sprawy sądowi odwoławczemu, który rozpoznaje sprawę najpóźniej w terminie 7 dni od daty wpływu zażalenia wraz z aktami sprawy do tego sądu (art. 52 ust. 3 ustawy). Na postanowienie sądu penitencjarnego o odmowie udzielenia zezwolenia, o którym mowa w art. 6 ust. 1 i 2 ustawy, zażalenie przysługuje skazanemu lub jego obrońcy, prokuratorowi, a także sądowemu kuratorowi zawodowemu lub dyrektorowi zakładu karnego, jeżeli składali wniosek o udzielenie zezwolenia. W tym przypadku przepis art. 52 ust. 3 ustawy ma odpowiednie zastosowanie. Ponowny wniosek skazanego lub jego obrońcy o udzielenie zezwolenia, o którym mowa w art. 6 ust. 1 lub 2, w tej samej sprawie złożony przed upływem 3 miesięcy od dnia wydania postanowienia o odmowie udzielenia tego zezwolenia pozostawia się bez rozpoznania. Postanowienie o uchyleniu zezwolenia, o którym mowa w art. 17 ust. 1 oraz w art. 28 ust. 1 lub art. 29 ustawy, wydaje sąd penitencjarny, który go udzielił. Przed uchyleniem zezwolenia sąd penitencjarny, o ile uzna to za konieczne, wysłuchuje skazanego lub jego obrońcę, a także sądowego kuratora zawodowego oraz przedstawiciela skazanego, o którym mowa w art. 42 k.k.w. Niestawiennictwo prokuratora nie wstrzymuje rozpoznania sprawy. Na postanowienie sądu penitencjarnego o uchyleniu zezwolenia przysługuje zażalenie, przy czym przepisy art. 52 ust. 3 i art. 53 ustawy stosuje się odpowiednio.

12. Zatarcie skazania

Zatarcie skazania na karę pozbawienia wolności wykonywaną w systemie dozoru elektronicznego następuje z mocy prawa z upływem 10 lat od zakończenia okresu objętego systemem dozoru elektronicznego. Jednak na wniosek skazanego sąd może zarządzić zatarcie skazania już po upływie roku, jeżeli skazany w tym okresie przestrzegał porządku prawnego. W przypadku, gdy wobec skazanego na karę pozbawienia wolności wykonywaną w systemie dozoru elektronicznego orzeczono karę grzywny lub środek karny, zatarcie skazania nie może nastąpić przed wykonaniem, darowaniem lub przedawnieniem ich wykonania. Jeżeli skazany po rozpoczęciu, lecz przed upływem okresu wymaganego do zatarcia skazania ponownie popełnił przestępstwo lub przestępstwo skarbowe, dopuszczalne jest tylko jednoczesne zatarcie wszystkich skazań.

13. Zamiast zakończenia¹⁶

Należy wyrazić przekonanie, że pięcioletni czas funkcjonowania ustawy pozwoli na jednoznaczne stwierdzenie, czy zaprezentowany system zdał egzamin. Chodzi przede wszystkim o wymierne efekty związane z wykonaniem kary w ramach dozoru elektronicznego. Tym efektem będzie niewątpliwie – a wszystko wskazuje na to, że jest to realne – brak powrotności do przestępstwa przez osoby, które karę w takich warunkach odbyły. Może zatem – niewykluczone – okazać się, że koszty związane z funkcjonowaniem określonego systemu będą w efekcie mniejsze niż te, które poniósłby Skarb Państwa, utrzymując takich skazanych w warunkach zakładu karnego.

---

¹⁶ Por. także niektóre rozwiązania obce w tej kwestii – A. Ważny, Ustawa o monitoringu elektronicznym, e-Administracja 2008, nr 5, s. 48–49. Autor ten ponadto słusznie wskazuje, że podstawowym zagrożeniem dla prawidłowego funkcjonowania systemu dozoru elektronicznego w Polsce jest brak wiarygodności systemu i postrzegania go jako takiego. Wymaga on wyselekcjonowania osób lub kategorii przestępstw i stworzenia sankcji za złamanie zasad korzystania z systemu; niezbędny jest więc program okołosystemowy (zwłaszcza nadzór kuratorski w celu skutecznej resocjalizacji) monitorowania osoby odbywającej karę w ramach dozoru; *ibidem*, s. 51.